

PROBLEMY W RELACJACH RÓWIEŚNICZYCH : rywalizacja, zazdrość, skłonność do konfliktów

W wieku 6 lat ważnym zadaniem rozwojowym jest osiągnięcie dojrzałości emocjonalno-społecznej, będącej jednym z warunków podjęcia nauki w szkole. W tym okresie uczucia dziecka zaczynają nabierać coraz bardziej społecznego charakteru. Obserwujemy początki takich reakcji emocjonalnych, jak współczucie, wdzięczność, troska. Jednak nie wszystkie sześciolatki potrafią werbalizować swoje przeżycia (częściej mogą wyrażać je w działaniu), zgodnie współdziałać w grupie rówieśników, podporządkowywać się regułom zabawy i poleceniom słownym, zwłaszcza jeśli proces socjalizacji, z różnych powodów, nie przebiegał dotychczas prawidłowo.

Dzieci 6-letnie, podobnie jak młodsze, mogą przejawiać gwałtowne reakcje w krótkim przedziale czasu, od uwielbienia do wściekłości. Mogą być nadal skupione na sobie, oczekiwać, że inni będą spełniać ich potrzeby i dostosowywać się do ich wymagań. Mogą łatwo wpadać w gniew, być skłonne do kłótni i rzucania oskarżeń, pretensji wobec innych. Potrafią długo dyskutować nad wydanym poleceniem. Mogą przejawiać silny upór i trudno jest je odwieść od wcześniej zaplanowanej aktywności.

Dzieci w tym wieku, zwłaszcza w grupie, mają skłonność do rywalizacji, chętnie współzawodniczą, choć trudno im przyjąć porażkę. Często przejawiają zazdrość i dopiero gdy wszystko idzie po ich myśli, są zdolne do okazania czułości lub udzielenia pomocy. Rzadko wykazują zachowania bezinteresowne czy altruistyczne.

Rodzice są pierwszym wzorcem, od którego dzieci uczą się, jak wchodzić w relacje międzyludzkie. Dlatego tak ważne jest, w jaki sposób reagują na konfliktowe sytuacje między dziećmi, dziećmi a nimi oraz między sobą. Czy pomagają im radzić sobie w trudnych dla nich sytuacjach z rówieśnikami? Jak zachowują się, kiedy dziecko jest wyśmiewane, wykluczane z grupy, popychane czy bite?

Problemy w relacjach rówieśniczych są czymś powszechnym i praktycznie nieuniknionym, a rodzice mogą je obserwować u dzieci od najmłodszych lat – w grupie dzieci, w kontaktach z rodzeństwem.

Interwencja rodziców w sytuacji konfliktu między dzieckiem a rówieśnikami zależy od: wieku dziecka (im młodsze, tym większa potrzebna pomoc – małe dzieci nie potrafią jeszcze kontrolować swoich emocji, znają też mniej strategii radzenia sobie z problemami), stopnia nasilenia konfliktu i jego wpływu na dziecko, oczekiwań dziecka wobec rodzica. Rodzice mają bardzo ograniczony wpływ na to, czy dziecko znajdzie się w sytuacji konfliktu z rówieśnikiem - mogą jednak przygotować je na takie sytuacje i pomóc mu lepiej sobie radzić.

1. Zadaniami rodziców są przede wszystkim:

- budowanie poczucia własnej wartości u dziecka
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania emocji i mówienia o nich
- wyposażanie dziecka w umiejętności wyrażania własnego zdania i asertywnej obrony swoich poglądów (np. a mnie się podoba itp.)
- uczenie reagowania na krytykę

- budowanie umiejętności odmawiania
- rozmawianie z dzieckiem o jego prawach w kontaktach społecznych.

Na temat trudnych sytuacji i sposobów ich rozwiązywania warto rozmawiać z dzieckiem przy każdej okazji. Sposobnością do takich rozmów może być wspólna lektura, oglądanie bajki czy analiza konfliktów pojawiających się między rodzeństwem. Dziecko powinno wiedzieć, jak może się bronić, gdy jest atakowane, do kogo może zwrócić się po pomoc, jeśli samo nie jest w stanie poradzić sobie w trudnej sytuacji. Również rodzice sami powinni wzmacniać swoje umiejętności rozwiązywania konfliktów, umiejętności wypracowywania kompromisu i modelować odpowiednie zachowania. Dziecko obserwuje, jak w trudnych sytuacjach zachowują się ważne dla niego osoby i naśladuje ich zachowania.

Podobnie jak w wielu innych sytuacjach w życiu dziecka, tak i w tej powinno ono wiedzieć, że może z rodzicami rozmawiać o tym, co się dzieje, że zostanie wysłuchane, otrzyma wsparcie, nie spotka się z niezrozumieniem czy negatywną oceną.

2. Co mogą zrobić rodzice?

- Stwarzać dziecku odpowiednie warunki do nabywania i ćwiczenia takich umiejętności społecznych, jak nawiązywanie znajomości, dołączanie do zabawy, przepraszenie, proszenie o pomoc, dzielenie się.
- Zapraszać do domu inne dzieci, regularnie wychodzić z dzieckiem w różne miejsca, gdzie może poznać nowych kolegów i koleżanki.
- Bawić się z dzieckiem, odgrywając role – wczuwanie się w uczucia drugiej osoby (rozwijanie empatii), używanie asertywnych komunikatów, proponowanie konstruktywnych rozwiązań pojawiających się problemów.
- Wymagać od dziecka tego, czego wymaga od siebie i innych domowników, np. nieprzerywania, kiedy ktoś mówi, życzliwości, szacunku (oczywiście adekwatnie do wieku).
- Ustalać realistyczne cele, jeśli chodzi o dogadywanie się ze sobą dzieci, rodzeństwa – pamiętać, że dziecko wciąż potrzebuje mnóstwa niepodzielnej uwagi. Spędzać trochę czasu sam na sam jedynie z jednym z dzieci.
- Proponować alternatywę dla negatywnych zachowań, np. pozwalać dziecku przyzwyczaić się do podejmowania decyzji, by mogły czuć się odpowiedzialne oraz nauczyć je, w jaki sposób samemu rozwiązywać problemy (podać przykład). Dyskretnie nadzorować zabawę dzieci.
- **Czytać dziecku bajki, które promują zachowania, jakie chciałby u dziecka wzmocnić, np. odmawianie, stawanie w obronie słabszych.**
- **Wy tłumaczyć dzieciom (konkretnie, na przykładach), co rozumie się przez pojęcie „dogadywać się ze sobą” – chwalić dziecko za takie zachowania. Wskazywać na zalety osiągania porozumienia.**
- **Ignorować lub negatywnie odnosić się do zachowań takich jak: skarżenie, wypominanie sobie dawnych przewinień, wymuszanie krzykiem.**
- **Proponować lepsze sposoby komunikowania się.**